Glejt, bezpečný průvod.*)

Dr. Frant. Kronberger.

I. Úvod.

1. Mohl-li G. A. Kleinschrod své pojednání »Versuch einer vollständigen Theorie der Lehre vom sicheren Geleite«[1]) započíti v roce 1798 tvrzením, že zpracování nauky o bezpečném průvodu jest svrchovaně užitečné, ježto se tento zhusta vyskytuje u soudů, pak musíme dnes hned v úvodě po pravdě doznati, že instituce glejtu náleží mezi nejméně užívané prostředky v novodobém řízení trestním.[2]) Sláva glejtu, bez něhož se nemohl středověk obejíti, již pohasla. Není to ovšem úkaz nijak nahodilý. Jako t. zv. politický glejt pozbyl svého významu, když se vzrůstajícími policejními opatřeními poměry bezpečnostní se ustálily do té míry, že už nehrozilo nebezpečí osobám cestujícím a nebylo tudíž zapotřebí vyžadovati sobě bezpečných průvodů, tak stalo se i s glejtem soudním: čím více přibývalo prostředků ke zmocnění se viníka, resp. obviněného, tím řidčeji docházelo k udílení glejtu soudního. Ký div, že dnes, kdy máme takořka mezinárodně organisovanou činnost policejně-pátrací, kdy sjednáváme smlouvy o vydání zločinců, kdy jest ve službách policejních telegraf, telefon i radio, kdy disponujeme nejrychlejšími prostředky dopravními (drahami, automobily, aeroplány), ký div opakuji, že se dnes ustanovení trestního řádu o udílení glejtů téměř neužívá.

Když tedy jde o instituci prakticky bezvýznamnou — a naše doba přec jinými otázkami než praktickými nemá chuti se zabývati — a když se přes to přece jen odvažujeme dnes o tomto ústavu pojednati, pak vysvětluji to dvěma mo-

*) V podstatě předneseno v Právnické Jednotě dne 29. III. 1928.

[1]) Abhandlungen aus dem pfeinlichen Rechte u. pfeinliche Processe II. p. 133—270.

[2]) Mischler-Ulbrich, Öst. Staatswörterbuch II, Vídeň 1906, p. 311.

menty: předně, že nedávno u příležitosti známých procesů o podvodech s válečnými půjčkami[3]) došlo k vydání bezpečného průvodu, a za druhé, že uherský zák. čl. XXXIII z r. 1896, platný u nás v zemi slovenské a karpatoruské, ve shodě s novodobými názory na glejt, nemá již ustanovení o bezpečném průvodu. Jest tudíž z důvodů unifikačních vhodné, abychom se blíže seznámili s tímto ústavem, a vyšetřili, má-li i náš budoucí čsl. trestní řád vynechati zmíněný procesní prostředek.

2. Bezpečný průvod náleží mezi pojmy, jichž obsah i povaha se změnily v průběhu staletí, ač název zůstal tentýž. Dobou, kdy se obsah pojmu bezpečného průvodu začíná měniti, je století 16. Přelom ten souvisí jednak s organisací moci policejní, jednak s nastolením procesu inkvisičního.[4])

Ve starším právu českém, polském, litevském a německém, znamená bezpečný průvod (= glejt, glajt, Geleit, salvus conductus, salva guardia, souvegarde) zvláštní přípověď zabezpečení proti veškerému násilí a k volnému průchodu, danou osobě, ubírající se některým územím.[5]) Po vzoru Bergerově[6]) dělí Uhlmann[7]) a po něm náš Novotný[8]) glejt staršího práva ve dvě v podstatě různé kategorie: glejt politický a glejt soudní. Glejt soudní, jenž mohl býti udělen pouze osobě k soudu obeslané, zjednával jí úplnou bezpečnost pro cestu k soudu i pro návrat. Při tom účel cesty, totiž obhájení se z nařčení, vždy býval v listě naznačen. Glejt politický pak zaručoval osobě, jíž byl udělen, bezpečnost proti nezákonnému násilí pro cestu, pobyt i návrat, ale jen tehdy, jestliže jednala v souhlase s glejtem (= glejtovně).

Naproti tomu se bezpečný průvod v novějším právu vyskytuje jen v řízení trestním a jest opatřením, kterým se dává nepřítomnému nebo uprchlému obviněnému zabezpečení, že zůstane ušetřen procesní vazby, pakli se dobro-

---

[3]) Trestní případy Tk. XIX 8827/26 a Tk. 10.945/26 u zemského trestního soudu v Praze mnou ve stadiu přípravném vedené.

[4]) Pavel Uhlmann, König Sigmunds Geleit für Hus u. das Geleit im Mittelalter, Halle 1894, p. 61, 63.

[5]) Storch, Říz. II p 44, pozn. 1., Ottův slov. nauč., heslo: bezp. průvod, salvus conductus (Storch, Kadlec).

[6]) Dr. Vil. Berger, Johannes Hus u. König Sigmund, Augsburg, 1871.

[7]) Pavel Uhlmann, l. c. p 46.

[8]) Václav Novotný, Husův glejt, ČČH, II-1896, p. 11.

volně dostaví k soudu. Vynesením rozsudku odsuzujícího privilegium glejtu končí, glejt před vazbou trestní nechrání.

Jak patrno, jest charakteristickou známkou glejtů staršího práva připověď osobní bezpečnosti, ať jde o glejt soudní nebo politický.[9]) Charakteristickým pak znakem bezpečného průvodu v novějším řízení trestním jest připověď, že obviněný zůstane prost vazby procesní, vyšetřovací.

II. Historické základy glejtu.

3. Souhlasně s Bergerem hledá Uhlmann a Novotný[10]) historický základ instituce glejtu ve všeobecné bezpečnosti, o jejíž zachování dbáti bylo právem i povinností královou. Osoba králova, jeho dvůr a ti, kdož se ubírali ke dvoru, těšili se této bezpečnosti samo sebou. Když ale soukromým záštím nebo nepřátelstvím byla ohrožena veřejná bezpečnost, anebo když někdo upadl v nemilost královskou, vzešla potřeba žádati o zvláštní ujištění bezpečnosti. Tak vzniká glejt politický. Žádají o něj nejen tuzemci, ubírající se ke dvoru,[11]) nýbrž i cizí vyslancové, aby měli zaručen glejtem svobodný a bezpečný příchod, pobyt i návrat.

Ve starších dobách středověkých panovala malá bezpečnost. Tíhu tohoto stavu pociťovali zejména kupci,[12]) neboť sedlák ani měšťák necestovali, z kupců pak především kupci cizí, kteříž byli jako cizinci bezpráví. Proto se tito dožadovali zvláštní ochrany, ovšem že za peníze. Takové žádosti byly velmi vítány finančně oekonomickou politikou královskou[13]) a tak stvořen byl jiný druh glejtu politického, glejt pro cizí kupce. Udílení glejtu bylo původně právem královským, panovnickým regálem. S úpadkem moci královské za současné emancipace výkonných orgánů královských z podřízených úředníků na samostatné pány, přešlo

---

[9]) Pavel Uhlmann, l. c. p. 46.

[10]) Podle Pavla Uhlmanna, l. c. p. 47—70 a Václ. Novotného, l. c. p. 12—13.

[11]) Tak saská knížata odebrala se na říšský sněm do Würzburgu roku 1121 teprve když obdržela od císaře glejt. Uhlmann, l. c. p. 49.

[12]) V zemském míru Bedřicha II. z roku 1235 nařizuje se těm, komu je propůjčeno vybírání cla a mýta, aby pečovali o bezpečnost na silnicích, a aby cestujícím dávali v průvod zbrojence, vybírajíce za to poplatek zvaný »conductus«.

[13]) Srov. Kadlec, Ot. sl. n., heslo glejt: všeobecný glejt židovský daný Ferdinandem I. roku 1549.

i toto právo na jednotlivé territoriální pány.[14]) Král si ale udržel právo udíleti glejty po celé říši. Že ale mnohdy bylo výhodnějším žádati o glejt jen territoriálního pána, jest nasnadě.

Glejt poskytován byl buď ve formě vyzbrojeného průvodu (salvus conductus vivus) nebo ve formě listiny (litterae salvi conductus). Prvý způsob jest staršího data, druhý pochází z dob, kdy se poměry bezpečnostní již zlepšily a kdy listinné glejty, požívající všeobecné víry, dosti chránily jich majitele, tak řečeného glejtovníka, před veškerým násilím. Dbáti o to bylo povinností toho, kdož glejt udělil, sice platil za věrolomníka. Podobně zase bylo povinností glejtovníkovou, aby se glejtovně choval. Zanedbáním jedné i druhé povinnosti glejt byl porušen.[15]) Proto se v doslovu glejtů hrozí mnohdy i smrtí všem, kdož by porušili svobodu glejtem zaručenou.

4. Počátky glejtu soudního sahají do doby francké;[16]) právu římskému jest to instituce neznámá.[17]) Doba pěstního práva byla vhodnou půdou pro vývoj tohoto ústavu. I vešlo v obyčej vydávati glejt osobám veřejně stíhaným. Obviněný bál se jíti k soudu, neboť mu hrozila krevní msta příbuzných a msta poškozených. A tak v zájmu veřej-

---

[14]) Císař Bedřich II. zákonem propůjčil territoriálním pánům právo udíleti glejty. Uhlmann Pavel, l. c. p. 50.

[15]) Zajímavou výjimku z doby husitské, kteráž zaznamenává mnoho udělených glejtů, cituje Uhlmann Pavel, l. c. p. 54. Prokop a ostatní vyslanci čeští obdrželi roku 1430 do Norimberka glejt, jehož účinnost nepominula, choval-li se některý člen protiglejtovně, nýbrž tento měl býti za to potrestán jen od spoluglejtovníků.

Známý Husův glejt daný 18. X. 1414 ve Špýru zněl: »Sigismundus dei gratia Romanorum rex etc gratiam regiam et omne bonum. Honerabilem magistrum Joanem Hus praesentium ostensorem de regno Bohemiae ad consilium generale in civitate Constantiensi celebrandum in proximo transeuntem, quem etiam in nostram et sacri imperii protectionem recipimus et tutelam vobis omnibus et vestrum cuilibet pleno recommendamus affectu desiderantes, quatenus ipsum, dum ad vos pervenerit, grate suscipere, favorabiliter tractore, ac in his quae celeritatem ac securitatem ipsius concernunt itineris promotivam sibi velitis et debeatis ostendere voluntatem nec non ipsum cum famulis etc, per quoscumque passus etc sine aliquali solutione dacii, pedagii, tributi et alio quovis solutionis onere omnique prorsus impedimento remoto transire, stare, morari et redire libere permittatis sibique et suis dum opus fuerit, de securo et salvo velitis et debeatis providere conductu ad honorem et reverentiam nostre regiae maiestatis.« (Documente 238.)

[16]) Pavel Uhlmann, l. c. p. 71.

[17]) S Mayer, Com. III, 1884, p. 582.

nosti, aby se neudál zločin nový, aby ale přece bylo umožněno napraviti porušenou bezpečnost, dává se obviněnému glejt, jímž se mu přislibuje volný příchod k soudu a též odchod. Glejt soudní chránil tedy s počátku nejen před mocí nýbrž i před právem. Trestati rušitele veřejné bezpečnosti a bránití novému porušení této bezpečnosti, bylo právem královským. Tak dospíváme k prameni glejtu soudního, ke králi, jehož právem jest udíleti i tento druh glejtu, stejně jako glejt politický.[18]) Na rozdíl od tohoto ale, nalézáme v glejtech soudních výslovně vytčeno, za jakým účelem se vydává, patrně proto, aby se vysvětlilo, proč se slibuje ochrana rušiteli veřejného pokoje. V neustálých sporech a téměř nepomíjejícím záští středověkém vyvinulo se užívání glejtů takořka ve všech bězích soudních, jak Uhlmann pěkně dokazuje.[19]) Jinak vznik i vývoj obou druhů glejtu jest společný, zejména společný jest jejich účel, totiž zajistiti svobodnou a bezpečnou cestu i návrat, tudíž osobní bezpečnost. Soudní glejt jest tedy jen applikací glejtu politického na zločince.[20])

Paralelně s přibýváním všeobecné bezpečnosti a s organisací policejní moci v zemích klesá význam a potřeba t. zv. glejtů politických. Glejt udržuje se však nadále v řízení soudním. Dosti záhy ale byl pociťován rozpor, že obviněný, kterému byl udělen glejt, může se i po odsouzení vzdáliti. Tak již v reformních návrzích kapituly würzburgské z roku 1447 ukazuje se na tuto nesrovnalost jako na vadu glejtu soudního.[21]) Proto s přibýváním prostředků ke zmocnění se vinníka ubývá případů glejtu soudního, jenž by chránil p ř e d m o c í i p r á v e m a na jeho místo nastupuje glejt, chránící p ř e d m o c í k u p r á v u. Ustanovení tohoto způsobu nalézáme ve Schwarzenbergově Bambergském hrdelním řádě (1507, § 242),[22]) i v trestním řádě soudním z roku 1532 (čl.

---

[18]) Novotný, l. c. p. 13.

[19]) Novotný, tamže.

[20]) Pavel Uhlmann, l. c. p. 88.

[21]) Pavel Uhlmann, l. c. p. 81.

[22]) Uhlmann Pavel, l. c. p. 82. Dr. H. Zoepfe, Die peinliche G. O. K. K. V. 1876, Lipsko-Heidelberg, 242 »... zu und vom rechten für gewalt aber nit fur recht vergleyten...«

156),[23]) kdež glejt soudní chrání před násilím, i když obviněný byl dán do achtu za to, že neuposlechl výzvy dostaviti se k soudu, jak tomu bývalo ve starším obžalovacím procesu. Podobně uvádí se salvus conductus u italských praktiků[24]) v řízení proti »bannitus« a též i v právu kanonickém.[25]) Glejt v tomto smyslu ale jest jakousi restitucí proti následkům vydaného achtu.[26])

S přechodem od procesu akusačního k řízení inkvisičnímu ve století 16. klesá glejt soudní na subsidierní prostředek, který jest udělován soudem toliko tenkráte, nelze-li přítomnost obviněného vymoci jinými způsoby, resp. po selhání jich užití.[27]) Za podmínku klade si ale obviněný, že bude prost vazby procesní, dostaví-li se dobrovolně před soud. Příslib ten se strany soudu jest vlastně jedinou výhodou, které se dostává obviněnému.[28]) Dožadoval-li se tedy ve starší době pěstního práva obviněný glejtu soudního z obavy před mstou poškozených (Sicherheit gegen u n g e r e c h t e Gewalt), pak v této době jest důvodem k žádosti o glejt soudní obava před vězněním, před dlouhotrvající vazbou (Sicherheit gegen g e r e c h t e Gewalt).[29]) Než definice pojmu bezpečného průvodu jest různě podávána německými spisovateli století 17. a 18. Jedni vidí v glejtu ochranu, kterou udílí soud s tím účinkem, že se obviněný může bezpečně odebrati před soud (Grave),[30]) nebo právo dostaviti se k soudu bez bázně před vazbou (Engelhard).[31]) Druzí úzce vymezují pojem glejtu a praví, že glejt značí zproštění od vazby až do rozsudku (v. Quistorp).[32]) Jiní opět směšují různé druhy glejtu a soudí, že tento skýtá zabezpečení jak proti »gerechte Gewalt«, tak i proti »ungerechte

[23]) CCC čl. CLVI »...zum rechten, fur ungerechter gewalt und nit weither...«

[24]) Clarus, Sent. rec. Lib. V. § fin. Qu 32.

[25]) Cap 4 X II 6 ut lite non contest (cum ad vos securus pateat accessus), Zachariae, Handbuch d. deut. St. P. II Göttingen 1863, p. 128.

[26]) Zachariae, l. c. p. 128, 129; S. Mayer, Com III., p. 583.

[27]) Tak už Carpzov Qu 112, Abegg l. c p. 192, Zachariae, l. c. p. 130.

[28]) Zachariae, l. c. p. 129.

[29]) Kleinschrod, l. c. p. 137.

[30]) De salvo conductu judiciali, Tübingen 1672, C_2 § 4.

[31]) Versuch eines allg. peinl. Rechts, § 472.

[32]) Grudsätze des teutschen peinl. Rechts II, § 832.

Gewalt« [Bruckner,[33]) Falkner,[34]) Wesser,[35]) Wippermann[36])]. Správně ale k tomu dokládá Kleinschrod (l. c. p. 140), že bezpečný průvod, který se vyskýtá v soudobém (r. 1798) řízení trestním »ist nur ein Schutz gegen das Gefängniß, also eine an und für sich gerechte Gewalt Davon unterscheidet sich Sicherheit gegen ungerechte Gewalt, welche nur uneigentlich sicheres Geleit heißt«.

Tuto nejednotnost v nazírání na pojem glejtu soudního ve století 17. i 18. v právu německém pochopíme, když si uvědomíme dvě věci. Předně, že se obsah pojmu soudního glejtu měnil právě od století 16.—18., a za druhé, že takměř neexistovaly positivně-právní normy v glejtu »soudním«, a že se vlastně jeho povaha a forma vyvinula soudní praxí podle analogie zákonných ustanovení o »glejtu« vůbec. V německém právu teprve partikulární zákony 19. století ustalují pojem glejtu soudního, jakožto přípovědi nepřítomnému nebo uprchlému obviněnému, že zůstane prost vazby procesní, pakli se dobrovolně dostaví k soudu (Prusko, 1805, § 246; Bavory, 1813, čl. 417; Würtenbergsko, 1843, čl. 172; Bádensko, 1845, § 313; 1851, § 128; Durynsko, 1850, čl. 115; Sasko, 1855, čl. 149).[37]) V této podobě přešel ústav glejtu soudního i do platného trestního řádu německého z roku 1877 (§ 337, odst. 2, Das sichere Geleit gewährt Befreiung von der Untersuchungshaft . . .).[38])

III. Glejt v právu českém a rakouském.

5. Instituce glejtu vyskytá se v českém právu zemském i městském.

---

[33]) De salvo conductu, Jenae, 1712, th. 6.

[34]) De salvo conductu ad judicium, Jenae, 1666, II. 15.

[35]) De salvo conductu judiciali, Altorf, 1698, C I., 4.

[36]) De salvo conductu, 1678, th. 12.

[37]) Planck, Syst. Darstellung des deut. Strafverfahrens . . ., Göttingen, 1857, p. 277, pozn. 16.

[38]) § 337 tr. ř. něm. zní: »Das Gericht (= Strafkammer, nicht Untersuchungsrichter) kann einem abwesenden Beschuldigten sicheres Geleit erteilen; es kann diese Erteilung an Bedingungen knüpfen. Das sichere Geleit gewährt Befreiung von der Untersuchungshaft, jedoch nur in Ansehung derjenigen strafbaren Handlungen, für welche dasselbe ertheilt ist. Es erlischt, wenn ein auf freiheitsstrafe lautendes Urteil ergeht, wenn der Besch. Anstalten zur Flucht trifft, oder wenn er die Bedingungen nicht erfüllt, unter welchen ihm das s. G. erteilt worden ist.

Král nebo jeho náměstek, hejtman zemský, udílel glejt obecný[39]) a mohl jím v jednotlivých případech zdržovati konání spravedlnosti. Osoba glejtem opatřená nebyla povinna postaviti se na soud[40]) a byla-li již dříve odsouzena, nemohl býti na ní trest vykonán.[41]) Glejt směl král udíleti toliko na čas,[42]) do jehož uplynutí chránil před každým soudem v zemi, vyjímaje soud zemský. Tuto výjimku stanovil zákon z roku 1465. Zákaz daný králi, že nesmí glejtovati před soudem zemským, přešel do všech zřízení zemských předbělohorských.[43]) Teprve v Obnoveném zřízení z roku 1627 (A. XVIII.) vyhradil si král moc udělovati glejty i před soudem zemským.[44]) Než »glejtové nepomáhají žhářom, lúpežníkom, zlodějom, falešníkom, mordeřom a zrádcom« (kn. Tovč., kap. 201). Také »žádný z stavuov nemá moci dávati glejtuov žádnému z lidí poddaných proti pánům jich v tomto království« (ZZ 1549 T 17). Kdežto král nebo hejtman zemský směl udíleti glejty obecné, mohli páni a města dávati glejty »toliko před svými« (Tovačov. kap. 201). Avšak nejen »město neb téhož města přísežný, nýbrž i jedna osoba neb osoby komužkoli a pro jakužkoli příčinu, také věřitelové svým dlužníkům glayt a bezpečenství do času jistého dáti mohli (Koldín I XLIII).

O způsobu udílení glejtů zmiňuje se Zemské zřízení z r. 1549 v kap. T 18 a Zemské zřízení z r. 1564 v kap. S 10 a ustanovuje, že ti, jimž se má glejtu dostati, mají oznámiti, kam do cizí země se jim má glejt zaslati. Král pak nebo ze-

---

39) Kn. Tovačovská, vyd. Brandl, kap. 201.

40) Kn. Drnovská, vyd. Brandl, p. 33; kn. Tovačov. kap. 65.

41) Kadlec, Ot. sl. n. heslo »glejt«; Solnař, Z dějin čes. zem. pr. trest., 1921, p. 21.

42) ZZ. 1549, T. 18, 19; ZZ. 1564. S. 10, 11.

43) ZZ. 1530, čl. 9; ZZ. 1549, A. 37; ZZ. 1564, A. 24. Čl. 9 ZZ. 1530 [vyd. Jireček IV., I. [1])] zní: Nalezli za právo páni na plném saudu všem vuobec, a Petr z Michalovic a Petr ze Zvěřetic panský potaz vynesli: Aby již více žádný král český negleytoval ani gleytovati mohl nižádného před saudem zemským.

44) H. Jireček, Obnov. právo a zříz. zem., Praha 1888, A XVIII.: »Ačkoli My Náš královský saud zemský nikoli hindrovati chtíti, nýbrž aby týž saud každého času stálý průchod míti, toho žádostivi býti ráčíme: nic méně však, kdybychom My, aneb budaucí králové a dědicové království tohoto, někomu z jistých uvážlivých příčin svobodný a bezpečný glejt milostivě uděliti ráčili, tedy ten takového glejtu ve všem, dle znění jeho užívati má a dotčený královský Náš saud zemský jej při tom bez překážky zůstaviti povinen bude.« Stejně Obn. ZZ. mor. z roku 1628, X., 18.

mě vyšle mu naproti na zemské hranice původa, který jej dovede na hrad pražský nebo tam, kde se má s odpovědníkem jednati. Po skončeném řízení má jej původ ihned vyprovoditi ze země až na pomezí. Poruší-li glejt jeho držitel, pak ten téhož glejtu užíti více nemá a muož od každého vzat býti. Než pravil-li by, že jest proti tomu glejtu nic neučinil, a to odvésti chtěl: má k tomu připuštěn býti (ZZ 1549 T 19, ZZ 1564 S 11). Kdyby glejt porušen byl osobou třetí, má králi J. Mti v trestání upadnouti. Kdyby kdo glejtovníku způsobil smrt, ten má králi J. Mti. hrdlo i statek propadnouti (ZZ 1549 U_2). Podle městského práva možno glejt vypověděti ve lhůtě čtyřdenní (Koldín I XLIV), jinak má býti každým respektován. Jest ale povinností glejtovníkovou, aby se pokojně choval a žádné zbraně nepožíval (Koldín J XLV).

Jak v právu zemském, tak i ve městském jsou známy oba druhy glejtů a to glejtu chránícího před právem, vyjímaje soud zemský, do roku 1627 (srov. shora, též Koldín J XLIII), i glejtu chránícího před mocí ku právu (ZZ 1549 T 19, Koldín tamže). Poskytování bezpečných průvodů zabezpečovalo osobní volnost a tím vylučovalo vazbu.[45])

6. Doba samostatného zákonodárství trestního pro země koruny české končí se za éry panství rakouského hrdelním řádem Josefa II., vydaným pro Čechy, Moravu a Slezsko roku 1707. Tento byl sdělán podle dolnorakouského hrdelního řádu Ferdinanda III. z roku 1656. To jest patrno i v ustanoveních ve příčině naší otázky. Proto pojednávám o předpisech, týkajících se ústavu glejtu podle hrdelního řádu Josefa I. až v tomto odstavci o právu rakouském, ač jinak ovšem prvním trestním zákonem rakouským, u nás platným, jest Constitutio criminalis Theresiana.

Článek XI. hrdel. řádu Josefa I. z roku 1707 nadepsaný: Von dem sichern Gelaith oder de salvo conductu, ustanovuje, že se bezpečný průvod vydává za tím účelem, »damit der Inquisit zeith wehrenden Processes jedoch auf Maass u. Weys wie es ihme ertteilet worden sich

[45]) Storch: Vyručení obviněného z vazby vyšetřov., Praha, 1895, p. 46.

unverstrickter verthaidigen bei den seinigen aufhalten u. nicht alsogleich in Verhaft genohmen werden, sondern zum Gericht einen sicheren ab- u. zugang haben möge. V § 1 uved. čl. upraven postup při udělení glejtu. Došlá žádost měla býti příslušným soudem postoupena král. apelační komoře a tato ji s posudkem předkládala české dvorské kanceláři. Paragraf 2 stanovil povinnosti toho, jemuž byl glejt udělen, zejména aby se bez dovolení soudu nevzdaloval z místa pobytu a nepůsobil na svědky; jinak porušení podmínek, klausulí glejtu mělo v zápětí uvalení vazby (§ 3).

Zcela podobně vytkla Ferdinandea z roku 1656 účel glejtu ve čl. XXVIII, podle něhož: wer ein sicheres Geleith hat, der kan, so lang der Termin wehret, von niemanden gefänglich eingezogen werden. V § 1 cit. čl. vyhradil panovník sobě a vládě právo udíleti glejty. Zajímavý předpis obsažen v § 2, že glejtu nelze uděliti osobě zatčené resp. osobě, již lze lehko dostihnouti. Podle § 3 bylo nutno žádati o glejt s vlastnoručním podpisem. V témž § mezi povinnostmi glejtovníka se uvádí, že nebude nositi zbraň a že nic nezmění na svých statcích. Působnost glejtu končila vynesením rozsudku, načež mohla následovati vazba (§ 4).

Široce pojednal o glejtu hrdelní řád Tereziánský z 31. prosince 1768 (Constitutio Criminalis Theresiana) ve článku 50. V § 1 se nepokrytě doznává, že mnozí obvinění uprchnou jen ze strachu před vazbou. Strach ten před dlouho trvající vazbou vyšetřovací byl ovšem v době inkvisiční oprávněným a proto útěkem snažili se mnozí dosíci glejtu a tak i možnosti hájiti se na svobodě. Podle § 2 »das freie u. offene Geleit dahin zielet, damit der Geleitswerber bis zu Austrag der ihme zu Last gehenden Malefizsache auf freyem Fuss verbleiben könne«. Právo udíleti glejt vyhraženo bylo panovníku a čítalo se mezi regalia principis (§ 6). Povolení glejtu všeobecného ponecháno bylo ale z důvodů urychlení vrchním soudům; panovník sám udílel jen specielní glejty (§ 12). Tyto se lišily od všeobecných tím, že se panovník ze zvláštních důvodů odchýlil od předepsaného řádu, když na př. povolil glejtovníku nositi kord. V § 10

nařízeno bylo publikovati glejt veřejně, aby jeho držitel byl chráněn před protiglejtovní mocí. Důvody zániku glejtu vypočítává § 11 a jsou jimi: uplynutí stanovené lhůty, protiglejtovní chování, dobrovolné doznání (!), odsouzení. Myslím, že nechybíme, označíme-li ustanovení Tereziánského hrdelního řádu širokým rozepsáním článku XXVIII. Ferdinandey.

Obecný soudní řád kriminální Josefa II. ze dne 1. VI. 1788, ktrý nastoupil na místo procesní části Tereziany, pojal do XVI. oddílu, nadepsaného: Von dem Verfahren wider Flüchtige u. Abwesende, ustanovení o glejtu, a to v § 219, jenž zní: Verlangte der Berufene die Erteilung eines sicheren Geleite, so kann dieses nie darauf, dass er von Untersuchung u. Aburteilung verschont bleibe, oder er nirgends angehalten werden soll, erteilt werden. Doch kann man ihm die Zusicherung geben, dass er während der Untersuchung . . . auf freiem fusse bleiben soll. Doch auch eine solche beschränkte Erteilung des sicheren Geleite enthebt das Kriminalgericht der Vorsichten nicht, die, soweit ohne wirkliche Verhaft möglich ist, die Entweichung des Beschuldigten zu hindern fähig sind.

Stejné ustanovení doslovně obsahuje § 495 rak. zák. trest. ze 3. IX. 1803, část I. Glejt uděluje kriminální soud s povolením vrchního soudu.

Würthův trestní řád ze 17. I. 1850 stanovil v § 422 a 423 toto: Einem abwesenden oder flüchtigen Angeschuldigten, welcher sich gegen sicheren Geleit vor dem Gericht stellen zu wollen bereit erklärt, kann dieses Geleit von dem Justizministerium nach eingeholten Gutachten des Generalprocurators an dem Oberlandesgerichte, in dessen Sprengel des untersuchende Gericht sich befindet, allenfalls gegen Sicherheitsleistung mit der Wirkung erteilt werden, dass der Angeschuldigte bis zur Verkündung eines Erkenntnisses auf Versetzung in den Anklagestand von der Haft befreit bleiben soll (§ 422). Das sichere Geleit äussert seine Wirkung nur in Beziehung auf des Verbrechen oder Vergehen, in Ansehung dessen er ertheilt ist. Es verliert seine Wirkung, wenn der Angeschuldigte auf eine, an ihn ergangene Vorladung ohne genügende Rechtfertigung ausbleibt,

wenn er Anstalten zur Flucht macht, wenn er sich der fortsetzung der Uuntersuchung durch die Flucht oder durch Verbergen seines Aufenthaltes entzielt, oder wenn er Bedingungn nicht erfüllt, unter welchen ihm das sichere Geleit erteilt worden ist (§ 423).

Trestní řád z 29. VII. 1853 č. 151 ř. z., jako se vůbec vrátil téměř úplně k zásadám trestního zákonníka z roku 1803, tak stanovil i ve příčině glejtu. Jeho § 389 jest doslovným opisem § 495 trest. zák. z roku 1803, resp. § 219 tr. řádu Josefa II. z roku 1788. Jako druhá část cit. § 389 jest ale přičiněn obsah § 423 Würthova tr. řádu z roku 1850.

O normách §§ 419 a 420 rakouského trest. řádu z 23. května 1873 č. 119 ř. z. (Glaserova tr. ř.) zmíníme se až v následující kapitole.

IV. Glejt v Československu.

7. Naše trestní právo formální není dotud unifikováno. V t. zv. zemích historických platí stále ještě rakouský Glaserův trestní řád z roku 1873, v zemi slovenské a karpatoruské pak uherský zák. čl. XXXIII/1896. Ve vojenském soudnictví čsl. jest v platnosti v obvodu celého státu rakouský vojenský trestní řád z 5. VII. 1912 č. 131 ř. z.

V cit. uherském trestním řádě nenalézáme ustanovení o glejtu, podobně jako je postrádá zákonodárství francouzské (též dříve brunšvické, oldenburgské a pruské).[46]) Rovněž platný vojenský trestní řád z roku 1912 nepřijal instituce bezpečného průvodu, ač starý rakouský vojenský tr. ř. měl ustanovení o glejtu v § 360 a připouštěl nejen příslib, že obviněný nebude vzat do vazby po dobu trestního řízení, nýbrž výjimečně i příslib beztrestnosti (§ 362, $_2$), což bylo vlastně omilostění.[47])

V našem státě mohou se domáhati privilegia glejtu jen ti občané, kteříž prchnuvše ze státu jsou obviněni ze zločinu resp. přečinu, leží-li místo činu v oblasti trest. řádu dříve rakouského, neboť jen tento trest. řád přijal instituci bezpečného průvodu v §§ 419 a 420 a to docela v duchu historického vývoje zmíněného ústavu i na území Čech, Mo-

---

[46]) Holtzendorff, Rechtslexikon 1876, Lipsko, II., p. 591.
[47]) Jenull, IV., p. 213.

ravy, Slezska. Podobně zná glejt právo německé, polské a srbské (§§ 316, 317).

Poněvadž se jedná, jak už řečeno, o prostředek málo užívaný[48]) a tedy málo známý, stůjž zde slovné znění obou paragrafů:

§ **419.** Obviněnému nepřítomnému neb uprchlému, jenž prohlásí, že jest ochoten k soudu se dostaviti, dostane-li se mu bezpečného průvodu, může ministr spravedlnosti, vyžádav si dobré zdání vrchního státního zástupce při sb. s. II. st., v jehož okrsku jest vyšetřující soud, tento průvod, po případě na záruku, poskytnouti s tím účinkem, že obviněný má až do vynesení rozsudku I. stol. zůstati prost vazby.

§ **420.** Bezpečný průvod působí jen pokud jde o ten zločin nebo přečin, vzhledem k němuž byl poskytnut. Pozbývá své působnosti, nedostaví-li se obviněný byv obeslán bez dostatečného ospravedlnění, připravuje-li se k útěku, vyhne-li se pokračování vyšetřování útěkem nebo ukrýváním svého pobytu, anebo nesplní-li některou z podmínek, za nichž mu bezpečný průvod byl poskytnut.

8. Zpravidla nezbytnou podmínkou, aby se mohlo meritorně skončiti trestní řízení, jest přítomnost obviněného, hledíc na známou řeholi audiatur et altera pars. Řízení mandátní a kontumační jest výjimečné povahy, potvrzujíc uvedené pravidlo; nad to ještě hlavní líčení v nepřítomnosti obviněného předpokládá jeho předchozí výslech v řízení přípravném (§ 427 tr. ř. z r. 1873). Prostředky k postavení před soud obviněného nepřítomného vypočítává hlava XXIV. tr. ř. a jsou to prostředky jednak donucovací, jako na př. zatykač podle § 416 tr. ř., jednak bezpečný průvod, jakožto dobrovolný způsob dostavení se k soudu z ciziny. Jest tedy účelem glejtu zabezpečiti přítomnost obviněného v řízení trestním.

Podnět k vydání bezpečného průvodu má vyjíti od obviněného, který není v dosahu naší státní moci a jenž má prohlásiti ochotu dostaviti se k soudu. Trestní řád mluví sice

---

[48]) U zemského trest. soudu v Praze zjistil jsem z doby popřevratové dva případy a to Tk XIX 8827/26 (Groh) a Vr XVIIII 2980/22 (Čihula).

jen o obviněném »nepřítomném« a »uprchlém«, bylo by ale sankcionováním nedostatečnosti policejní moci vnitrostátní, kdyby měl býti glejt udílen i osobám skrývajícím se v dosahu státní moci, jak případně uvádí druhá osnova polského trestního řádu z roku 1926 v odůvodnění na str. 290. V praxi vskutku přicházejí žádosti o glejt jen od obviněných dlících za hranicemi státu.[49]) Prohlášení podle § 419 tr. ř. činí obyčejně tuzemský zmocněnec, z pochopitelných důvodů, aby totiž pobyt obviněného zůstal tuzemské pátrající vrchnosti utajen pro případ neudělení glejtu.

Glejt jest toliko subsidierním, sekunderním prostředkem k docílení přítomnosti obviněného.[50]) K vydání glejtu má býti přikročeno teprve po selhání všech ostatních prostředků k dosažení obviněného, jak zdůrazňuje už § *2* čl. XXVIII. Ferdinandey z roku 1656 i § 8 čl. 50 CC Th, jakož i Kleinchrod,[51]) Jenull,[52]) Zachariae.[53]) Správně dále dokládá Tittmann,[54]) že pouhá nemožnost postaviti nepřítomného obviněného před soud nedává ještě žádného právního důvodu k tomu, aby obviněnému byl glejt udělen, nýbrž jest třeba vždy zkoumati, bude-li tím dosaženo účelu řízení trestního. Někteří spisovatelé (Kleinschrod,[55]) Jagemann,[56]) Henke,[57]) Mittermaier,[58]) S. Mayer,[59]) Storch[60]) projevují náhled, že není závady, aby nebyl bezpečný průvod obviněnému přímo nabídnut, ale loyálně připojují, že by se tak mohlo státi tam, kde jiné prostředky nepomáhají. K nabídce takové mohlo by dojíti na př. v zatykačích.[61]) Tento náhled se ovšem málo srovnává se subsidierní povahou glejtu, i se zněním § 419 tr. ř., jenž jasně naznačuje, že podnět, nabídka má vycházeti od obviněné osoby samotné, jakž plyne i z hi-

---

[49]) Srov. ZZ. 1549 T 18, ZZ. 1564 S 10.

[50]) Ulmann, D. ö. Stprecht, Innsbruck 1879, p. 452. — Feuerbach, Lehrbuch d. g. in Deut. gült. peinl. Rechtes, Giesen 1840, p. 711. — S. Mayer, Com. III., 1884, p. 582.

[51]) l. c. p. 174, 182, 238.

[52]) l. c. IV. p. 209.

[53]) l. c. II. p. 130.

[54]) Handbuch der Strafrechtswissenschaft . . ., Halle, 1824, III., p. 244.

[55]) l. c. p. 182.

[56]) Handbuch p. 93.

[57]) l. c. IV. 647.

[58]) l. c. II. 494.

[59]) l. c. III. 587.

[60]) Řízení II., 44.

storie tohoto ustanovení (srov. § 3 čl. XXVIII. tr. ř. z roku 1656, § 1 čl. XI. tr. ř. z roku 1707 a kapitolu III. čís. 6 tohoto pojednání). Ex offo nemůže býti glejt nikdy povolen.[62]) Obviněný také nemá nároku na udělení glejtu,[63]) nýbrž jeho povolení jest dáno do volného uvážení ministra spravedlnosti (arg. může § 419 tr. ř.).

9. Tak přicházíme k otázce, kdo glejt povoluje, resp. kdo by jej povolovati měl. Starší spisovatelé hájili, že jen panovník může udíleti glejt (Hein, Farinacius).[64]) Thereziana výslovně tak stanoví v § 6 čl. I. (regalia principis). Správně ale už Kleinschrod[65]) řadí bezpečný průvod mezi prostředky řízení trestního a dovozuje, že k udílení glejtu má býti povolán ten, kdož vede přípravné řízení. V novější době se veskrze uznává, že glejt jest opatření, které svojí povahou jest výkonem trestního soudnictví a že má býti zůstaveno působnosti příslušného trestního soudu.[66]) Tak tomu bylo i v rakouském právu na př. podle Thereziany (vyjma glejtů specielních) nebo trest. zák. z roku 1803, rovněž trest. řádu z roku 1853, a tak tomu jest i v právu německém podle § 337 tr. ř. z roku 1877 (Das Gericht kann . . .).[67]) Podobné stanovisko obsahuje německá osnova trest. řádu z roku 1908 v § 123 (vom Richter . . . erteilt) a polský projekt ustawy postępowania karnego z roku 1926 ve čl. 200 (sąd może wydać list żelazny). Glaserův trestní řád z roku 1873 ale, stejně jako Würthův z roku 1850 (§ 422), partikulární saský z roku 1855 a bádenský z roku 1845, 1851, řadí glejt k aktům správním[67]) a přikazuje povolení bezpečného průvodu ministru spravedlnosti, kterýž si má vyžádati vyjádření vrchního státního zástupce při tom sbor. soudu II. stolice, v jehož okrsku jest soud vyšetřující. Když už povolení glejtu se pokládá za výron justičního výsostního práva státu, pak nelze souhlasiti s tím, že jest vyšetřující soudce, jako nejlépe informovaný orgán soudní, vyřazen i z hlasu poradního.[68]) Vyhradil-li zákonodárce povolování

---

[61]) Kleinschrod, l. c. p. 182.

[62]) S. Mayer, Com. III., 584.

[63]) Lohsing, Ö. Strafprozessrecht, Graz-Wien, 1912, p. 294.

[64]) Kleinschrod, l. c. p. 151, 153.

[65]) l. c. 153, také Jenull, IV., 209, Zachariae, l. c. II., 130.

[66]) Storch, Řízení II., 44; Ullmann, Stprecht, p. 452; Mischler-Ulbrich, Ö. StW B, p. 311; Masarykův slov. nauč., 1925, I. p. 497.

bezpečného průvodu moci správní, byl k tomu veden patrně tím, aby v konkrétním případě mohly býti uváženy důvody vhodnosti. I bude nutno přihlédnouti k osobním poměrům obviněného, jenž o glejt žádá, též k jeho majetkovému stavu, hledíc k event. podmínce uložení kauce, na způsob zločinu, jenž byl spáchán, dále bude tu rozhodným ohled na spoluobviněné,[69]) po případě ve vazbě jsoucí, na nichž lpí podezření, kteréž může býti podepřeno, resp. vyvráceno obviněným, jenž o glejt žádá.[70]) Vždy ale sluší uvážiti nejen, zda glejt jest prostředkem vhodným, nýbrž i zda je to prostředek nutný,[71]) totiž nelze-li obviněného postihnouti pravidelnými donucovacími prostředky (zatykač) a účelný; t. j. umožní-li se přítomností obviněného pokračování v řízení trestním a tak i meritorní vyřízení příslušné trestní věci.[72])

10. Bylo už na začátku tohoto pojednání předesláno, že charakteristickým znakem glejtů v novějším řízení trestním jest přípověď, že obviněný zůstane prost vazby procesní. Tato přípověď jest účinkem glejtu (§ 419 in fine tr. ř.). Se stanoviska obviněného pak jest připověď ta účelem, proč se domáhá pro sebe glejtu. Proto své prohlášení, že jest ochoten dostaviti se k soudu, váže obviněný podmínkou, že bude ušetřen vyšetřovací vazby. Posuzujeme-li glejt podle zmíněného jeho účinku, pak v podstatě jest privilegovanou výjimkou ze zásad platných o vazbě procesní a to výjimkou pronikavou, neboť lege non distingente glejt může býti udělen i když jde o zločiny, při nichž platí obligatorní řádná vazba vyšetřovací podle § 180 II tr. ř.[73]) Systematicky měla by tedy býti ustanovení o glejtu vřazena do kapitoly o vazbě, tudíž do hlavy XIV. tr. ř. z roku

[67]) Holtzendorf, Rechtslexikon, II. p. 591.

[68]) S. Mayer, Com. III., 585.

[69]) S. Mayer, l. c. 585.

[70]) Tato okolnost byla při posledním udělení glejtu velmi akutní, neboť obhajoba jednoho z obviněných ve vazbě drženého, téměř visela na výpovědi obviněného, jenž prchnuv do ciziny, požádal o glejt.

[71]) Jenull, IV., p. 209.

[72]) S. Mayer, Com. III., 583.

[73]) Jenull, IV. 209; Rulf. Com. II., Vídeň 1857, p. 253; Ö. StW. B. II. 311; Lohsing 1912, p. 293; Storch, Říz. II. 46 a srov. též pozn. 7. tamže.

1873, jak ostatně již odůvodnění osnovy německého tr. ř. z roku 1908 správně uvádí na str. 242.

Ze zákona nelze vyčísti, že by k povolení bezpečného průvodu bylo podmínkou, aby šlo o případ, kdy jest vazba právně přípustnou. Tak učí Storch (Říz. II, 45) souhlasně s Mayerem S. (Com. III, 584) proti Ullmannovi (p. 458). Pro právo obecné ale byla tato podmínka uznávána (Zachariae II, 130; jinak Kleinschrod 143) a též pro starší právo rakouské (Jenull IV, 209, Rulf 1853, II, 253). Dlužno však se Storchem (tamže) souhlasiti, že glejt neposkytoval by pro obviněného nijakých skutečných výhod, kdyby nešlo o případ vazební v době, kdy o povolení jeho žádá. Arci účinek takový by nastal, jakmile by se později vyskytl důvod k vazbě.

Účinek glejtu jest obmezen jednak co do předmětu (a) a času (b), jednak jest vázán podmínkami všeobecnými (c) a zvláštními (d).

(Pokračování.)

PRAKTICKÉ PŘÍPADY.

Poměr německého nemanželského dítěte a jeho matky k otci i když je tento zdejší státní příslušník, dlužno před zdejšími soudy posuzovati podle práva německého, nemohou však uloženy býti otci větší povinnosti, než je připouštějí zákony československé.*)

Ve sporu dítěte v Německu zrozeného z matky, jež jest německou státní příslušnicí a bydlí v Německu, prohlásily oba nižší soudy, že není přípustné použíti německého práva, nepřipustily námitku plurium concubentium a žalovaného, zdejšího státního příslušníka, odsoudily.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání, zrušil oba nižší rozsudky a vrátil rozepři procesnímu soudu k dalšímu jednání a novému rozhodnutí z těchto důvodů:

Předmětem sporu jest nárok na uznání otcovství a placení výživného vznesený proti zdejšímu státnímu občanu dítětem zrozeným v Německu z matky, která jsouc německou státní příslušnicí, trvale bydlí v Německu, kde také se žalovaným

*) Odchylka od dosavadní prakse na př. rozh. n. s. 2888, 3885, 6464, 6591; Srv. Ehrenzweig, Familien und Erbrecht (VI. vyd.) § 460. III.

Glejt, bezpečný průvod.*)

Dr. Frant. Kronberger.

(Dokončení.)

Ad a). Udělený bezpečný průvod působí, jen pokud jde o ten zločin nebo přečin, vzhledem k němuž byl poskytnut (§ 420, první věta tr. ř.). Samozřejmé jest, že při tom záleží jen na identitě skutku, nikoliv na tom, zda-li také právní jeho povaha byla stejně posuzována. Na jiné trestné činy byť s oním spojité, účinek ten nelze spojovati,[74]) ať se staly před[75]) nebo po spáchání deliktu, ve příčině jehož byl glejt udělen. Ovšem musí ony jiné trestné činy zavdávati samy o sobě důvody k uvalení vazby. V takovém případě mohl by jistě obviněný žádati, aby se nová vazební věc dříve vyšetřila a skončila, aby event. potom mohl požívati dále privilegia glejtu.[76])

Ad b). Časově působí glejt do vynesení rozsudku první stolice (§ 419 in fine tr. ř.). Potom může býti obviněný již vzat do vazby, byl-li odsouzen k trestu ztrátou svobody.[77]) Nevyžaduje se, aby rozsudek vešel v moc práva.[78]) Podle duryňského trest. řádu partikulárního[79]) pozbyl glejt

*) Pozn. redakce: O dějinách glejtu u nás jedná nedávno vyšlá práce JUDra Josefa Klimenta: Glejty v českém státě. (Práce ze semináře českého práva na Karlově universitě v Praze č. 12.)

[74]) Storch, Řízení II., 46.

[75]) Případ ten jest možný, ale málo praktický, neboť i když by o činu tom nevěděly orgány soudní a policejní, věděl by o něm obviněný, který by podle toho stylisoval svou žádost o glejt.

[76]) Kleinschrod, p. 268.

[77]) Byla-li z původní trest. věci právoplatně vyloučena část podle § 57 tr. ř., pozbude glejt účinku vynesením rozsudku ve věci prvně projednávané.

[78]) Warhanek, StP. O., 1911, p. 590.

[79]) Holtzendorf, l. c. II., 591.

účinku už pravoplatným vydáním v obžalobu, jakž stanovil také tr. řád z roku 1850 a II. osnova Glaserova trest. řádu. Usnesení komise z roku 1861, aby se účinnost glejtu rozšířila až do vynesení rozsudku v I. instanci, přešlo později do platného trestního řádu z roku 1873.[80])

Ad c). Z povolení glejtu vyplývá pro obviněného jako korelát osvobození jeho od vazby povinnost dostaviti se k soudu (§ 419 tr. ř.). Tuto procesní povinnost má ovšem právně každý občan (§§ 173, 150 tr. ř.), ale faktický se vydati v dosah tuzemské moci státní, jest essentiální a první všeobecnou podmínkou glejtu. Než i po dobu řízení přípravného až do hlavního líčení zabezpečuje se přítomnost obviněného dalšími třemi podmínkami v § 420 tr. ř. uvedenými pod sankcí, že glejt pozbude účinnosti, totiž:

ad aa). Nedostaví-li se glejtovník, neudav dostatečtečného ospravedlnění,

bb) připravuje-li se k útěku,

cc) vyhne-li se pokračování vyšetřování útěkem nebo ukrýváním pobytu.

Ad aa). Nedostaví-li se glejtovník, neudav dostatečného důvodu omluvného, má to v zápětí sankci nikoliv podle § 174 tr. ř., nýbrž podle § 420 tr. ř., t. j. ztrátu účinku glejtu. Pak může již býti vydán na obviněného rozkaz postavovací i na něho uvalena řádná vazba vyšetřovací.[81])

ad bb). Hledíc k dikci § 420 tr. ř. sluší rozuměti přípravou k útěku i činnost přípravnou (arg. »macht«) na rozdíl od § 175 č. 2. tr. ř. (arg. »gemacht hat«).[82])

ad cc). Skrývá-li glejtovník pobyt, resp. uteče-li přímo, nastává status quo ante.

Ad d). Vedle všeobecných podmínek, jež stanovil sám trestní řád, může býti udělení glejtu vázáno dalšími podmínkami zvláštními, kteréž podle doslovu § 420 tr. ř. může uložiti ministr spravedlnosti. Pak bývá obyčejně vyminěna lhůta, do které se musí obviněný dostaviti k vyšetřujícímu soudci, nebo že musí předem a včas ohlásiti soudu

---

[80]) S. Mayer, Entstehungsgesch. p. 995.
[81]) Srov. S. Mayer, III., 587; Storch II., 45, pozn. 61.
[82]) Pittmann, l. c. p. 251; S. Mayer, l. c. 588.

svůj vstup na území tuzemska, anebo že se nesmí s nikým setkati prve, než bude soudně vyslechnut, nebo že se vůbec nebude stýkati se spoluobviněnými.[83]) Nesplněním některé z těchto zvláštních podmínek pozbývá glejt svého účinku. Poněvadž se povolením glejtu odčiňuje vyšetřovací vazba naprosto, jest si počínati obezřele při stanovení zvláštních výminek, zejména jest nutno pomýšleti na odvrácení jednání kolusních,[84]) neboť příčinu k vazbě mohou zavdati jen přípravě k útěku nebo skutečný útěk (analog č. 2, § 175 tr. ř.), nikoliv ostatní důvody vazební v § 175 tr. ř. naznačené. Jaké zvláštní podmínky mohou býti uloženy obviněnému, zákon ani příkladmo v § 420 tr. ř. neuvádí. Z § 419 tr. ř. ale plyne, že mezi zvláštní podmínky sluší počítati také záruku, která může, ale nemusí býti vymíněna.

Kauce tedy naprosto není esentiální podmínkou glejtu, nýbrž jen nahodilou, něčím vedlejším, podřízeným.[85]) Tato okolnost jest důležitou pro zkoumání povahy a účelu »jistoty podle § 419 tr. ř.«, neboť zákon nemá o ní podrobnějších ustanovení, takže by lehko mohl býti této kauci přikládán per analogiam význam »jistoty podle § 192 tr. ř.«. Ovšem mylně. Kauce podle § 192 (194) tr. ř. má místa, jak známo, jen jde-li o vazbu, uvalenou pro podezření z útěku podle § 175 č. 2 tr. ř. Odčiňujíc tuto vazbu činí ji zbytečnou a tedy vazbu nahrazuje.[86]) Jeť účelem jistoty v řízení trestním, aby vazba procesní, jako nejkrajnější a obviněného nejtíže se dotýkající prostředek k zabezpečení jeho přítomnosti, všude tam byla nahrazena prostředkem mírnějším, kde tím zmíněného účelu vazby možno právě tak bezpečně dosáhnouti. Vazba, jakožto fysický prostředek donucovací nahrazuje se tu kaucí, prostředkem psychickým.[87]) Při vyručení jest tudíž kauce podmínkou podstatnou, nezbytnou, bez níž není možné propuštění z vazby (Storch, Říz II, 45. pozn. 5). Při glejtu ale jest tomu prá-

[83]) Ö. St. W. B. II., 311.

[84]) Na př. výminka: »že obviněný nebude hleděti nijakým způsobem mařiti vyšetřování.«

[85]) Stejně Kleinschrod, l. c. p. 141, jinak Feuerbach, Lehrbuch p 711 a Planck, Syst. Darstellung...., p. 277.

[86]) Storch, Řízení II., 45, pozn. 5.

[87]) Storch, Vyručení, p. 1.

vě naopak. Dovodili jsme již, že podstata glejtu v novějším řízení trestním záleží právě v tom, že vazba tu vůbec nemá místa. Zdaž tedy »kauce podle § 419 tr. ř.« nahrazuje vazbu? Zajisté že nikoliv. Povaha a účel jistoty podle § 419 tr. ř. jest proto jiný, než při vyručení. Kauce podle § 419 tr. ř. jest určena k upevnění všech závazků uložených obviněnému povolením glejtu. Tento podstatný rozdíl mezi oběma jistotami uznává Feuerbach,[88]) Planck,[89]) Zachariae,[90]) S. Mayer[91]) a Storch (ibid.). Ofner[92]) poukazuje dále na skutečnost, že na rozdíl od vyručení jedná se při jistotě podle § 419 tr. ř. o obviněného, kterýž není ještě v dosahu státní moci. Rosenblatt[93]) ale tvrdí, že jistota podle § 419 tr. ř. nemůže míti jiného významu, než podle § 192 tr. ř. Doktrina obecnoprávní přiváděla ovšem instituci bezpečného průvodu ve spojitost s vyručením, zejména spisovatelé století 17. a první polovice 18. stol. (Carpzov, Brunneman, Kress, Lauterbach, Ludovici) a ještě i v II. polovině 18. a I. pol. 19. stol. (Kleinschrod, Grollmann, Böhmer, Engau, Dorn).[94]) Z toho mohlo se snad usuzovati, že účel a povaha jistoty jsou při obojím tytéž, jakž vskutku Rosenblatt míní. Než i Zachariae, ač uznává, že jistota při bezpečném průvodu slouží k upevnění závazků uložených glejtem, přece jen se domnívá, že se tato kauce řídí předpisy o vyručení. Téhož mínění jest také Warhanek (l. c. p. 590), ba i Lohsing (1912, p. 292).

Spornou jest dále otázka, kdy jistota podle § 419 tr. ř. propadá a kdy se uvolní. S. Mayer (Com. III, 589) soudí, že se tato jistota uvolní analogicky podle § 195 tr. ř. vždy, jakmile bezpečný průvod pozbude platnosti a odůvodňuje svůj náhled tím, že obviněný ztrácí nejen všechna práva z glejtu mu plynoucí, nýbrž i povinnosti a že vůbec nastává

---

[88]) Lehrbuch, p. 711 (Caution für die Erfüllung dieses Versprechens haftet).

[89]) Syst. Darstellung, p. 277 (durch Cautionsleistung verstärkte).

[90]) l. c. II., 131 (... um ihre Erfühlung zu sichern, kommt eine Cautionstellung).

[91]) Com. III. p. 589.

[92]) »Das rechtliche Wesen der Kaution im Falle des § 419 St. P. O., G.-H. XXXIV-1890, p. 334 sq.

[93]) G.-H. 1890, p. 326.

[94]) Literatura u Storcha, Vyručení, p. 36.

status quo ante. Při tom vedle obdoby § 195 tr. ř. dovolává se S. Mayer i mlčení zákona v §§ 419, 420 tr. ř. v této otázce. Proti tomuto mínění brojí Rosenblatt (l. c. p. 326) a dovozuje, že jistota podle § 419 tr. ř. daná propadá, jakmile se glejtovník prohřeší proti podmínkám v § 193, odst. 2. tr. ř. vytčeným, totiž vzdálí-li se bez dovolení ze svého bydliště nebo nedostaví-li se ve 3 dnech k soudu na obeslání (§ 77, 81 tr. ř.). Ofner (l, c, p, 334) se domnívá, že analogie mezi oběma způsoby kauce jest potud obmezena, že se kauce podle § 419 tr. ř. uvolní v tom případě, když se obviněný ani nevydá do našeho státu, podle zásady causa data, causa non secuta, kdežto v případě, když přijde v dosah naší moci státní, že dlužno kauci podle § 419 tr. ř. (Geleitskaution) pokládati za kauci podle § 192, 194 tr. ř. (Haftkaution), kteráž pak spadá pod § 193 tr. ř. Lohsing míní, že kauce podle § 419 tr. ř. má netoliko týž osud, jako kauce obyčejná, nýbrž že propadá i tentokráte, nepoužije-li obviněný glejtu mu uděleného. Řešení otázky, kdy jistota podle § 419 tr. ř. propadá (prvá eventualita), resp. kdy se uvolní (druhá eventualita), jest praktickou stránkou správného vymezení povahy a účelu této záruky. Nežli ale sami dáme odpověď na tuto otázku, zrekapitulujme si dříve, kdy bezpečný průvod pozbývá účinku, neboť předpokladem obou eventualit jest zánik glejtu.

12. Bezpečný průvod pozbývá svého účinku:

A. ipso iure,

B. zaviněním glejtovníka samotného, a to vědomým jednáním protiglejtovním.

Případy spadající pod A. jsou blíže shora popsány ad 11. a) b) a jde jednak o časové vypršení glejtu při vynesení rozsudku I. stolice, jednak o předmětné obmezení účinku glejtu na trestní věc, pro niž bezpečný průvod byl udělen.

Pod B. řadí se případy probrané ad 11. lit. c), d), kdy účinnost glejtu zaniká proto, že obviněný nesplnil po případě porušil podmínky všeobecné, resp. zvláštní.

Rozdělíme-li případy zániku glejtu na uvedené dvě kategorie (A., B.), jest odpověď na otázku, kdy kauce propadá a kdy se uvolní, velmi snadnou. Nepotřebuje bližšího odůvodnění, že se kauce uvolní (vrátí) tenkráte, kdy glejt

pozbyl účinnosti ipso iure (A.), kdežto tam, kde byl obviněným zmařen účel glejtu, t. j. zabezpečení přítomnosti obviněného v řízení trestním, tam kauce propadá, neboť byla vyminěna a dána k upevnění závazků glejtovníku uložených.

Propadá tedy kauce dle § 419 tr. ř. v těchto případech:

aa) nedostaví-li se obviněný, byv obeslán, bez dostatečného ospravedlnění (§ 420 tr. ř.).[95]) Lohsing připouští také analog. ustanovení o 3denní lhůtě podle § 193 z. tr. ř.

bb) připravuje-li se k útěku (§ 420). Analog. použití § 195 tr. ř., jak nesprávně činí S. Mayer i Lohsing, nemá tu místa právě proto, že účelem jistoty podle § 419 tr. ř. není nahrazovati vazbu, nýbrž sloužiti k upevnění též té výminky, že se obviněný nebude připravovati k útěku. Poruší-li glejtovník tuto výminku, nezbude, než aby kauce propadla. Podle výkladu S. Mayera nastává prý status quo ante a proto prý dlužno kauci vrátiti. Kdyby tento výklad byl správný, pak by jistota podle § 419 tr. ř. neměla pražádného významu[96]). Při vyručení jest arci ustanovení § 195 tr. ř. důsledné, neboť tu kauce vazbu nahrazuje a je-li vazba znovu uvalena, pak ovšem pominul účel vyručení a jistotu sluší vrátiti.[97])

cc) vyhne-li se pokračování útěkem nebo ukrýváním svého pobytu (§ 420 tr. ř.).[95])

dd) nesplní-li některou z podmínek, za nichž mu bezpečný průvod byl poskytnut (§ 420 in fine tr. ř., stejně Storch, opačně S. Mayer).

ee) nevydá-li se v dosah naší státní moci, tedy neužije-li ani uděleného a složenou jistotou přijatého bezpečného průvodu (stejně Storch, Lohsing, opačně S. Mayer i Ofner)

Kdežto povolení glejtu bylo vyhrazeno expressis verbis zákonem moci správní, nenalézáme v trestním řádě výslovného ustanovení o tom, komu přísluší rozhodovati o zániku glejtu a o propadnutí kauce. Nicméně však praxe i theorie souhlasí v tom, že řešiti tyto otázky přísluší výlučně procesnímu soudu, poněvadž tu jde o úkon procesní, řídící

[95]) Stejně: Rosenblatt G.-H. 1890. p. 326; Ofner l. c. 334; Lohsing 1912, p. 292; Storch. Říz. II.. p. 47. Opačně: S. Mayer, Com. III., p. 589.

[96]) Storch, Říz. II., 46, pozn. 7.

[97]) Srov. ale Rosenblatt, G.-Z. 1882, č. 13, který probírá nesrovnalost § 193, odst. 2. a § 195, odst. 1. tr. ř.

se určitými zákonnými důvody, na rozdíl od povolení glejtu, kdy se orgán správní může říditi úvahou vhodnosti. Nad to předpis § 419 tr. ř., jenž dává rozhodovati o povolení procesního prostředku justiční správě, jest naprosto výjimečný, a proto nepřipouští širšího výkladu. I rozhoduje o neúčinnosti glejtu podle toho, v jakém stadiu jest řízení trestní, buď vyšetřující soudce nebo nalézací soud.

Proti tvrzení Storchovu (Řízení II, p. 47), že opravného prostředku z tohoto rozhodnutí není, sluší poukázati pokud jde o vyšetřujícího soudce na znění § 113 tr. ř., podle něhož se i tu stížnost k radní komoře dopouští a dále vůbec na tu okolnost, že prohlášení neúčinnosti glejtu mívá v zápětí uvalení vazby, takže při stížnosti do vazby (§ 113, 114 tr. ř.) bývá instančně ventilována otázka, bylo-li prohlášení o neúčinnosti glejtu učiněno po právu či nikoliv.

Platí tudíž zásada, že povolení glejtu patří u nás do kompetence ministra spravedlnosti, prohlášení pak zániku glejtu do kompetence soudu. Jako ale jest ministr spravedlnosti vyloučen při řešení otázky neúčinnosti bezpečného průvodu, stejně tak zase nemá soud práva přičiňovati snad obviněnému další výminky. Starý předpis § 389 tr. ř. z roku 1853, § 495 tr. z. z roku 1808 a 219 tr. ř. Josefa II., že totiž »auch bleibt das Strafgericht immer zu allen denjenigen Vorsichten verpflichtet, welche die Entweichung des Beschuldigten, soweit es ohne wirklichen Verhaft möglich ist, zu hindern geeignet sind« — platný trestní řád z roku 1873 nepřijal, naopak v poradách roku 1861 byl dodatek ten zavržen z důvodů, že jde o opatření, náležející v okruh působnosti úřadů policejních.[98]) Stačí proto podle platného práva, když vyšetřující soudce při odvolání[99]) zatykače uvede policejnímu úřadu, v jehož obvodě bydlí obviněný ve známost, že a pod jakými výminkami obdržel obviněný glejt a když současně požádá, aby policie bděla nad tím, zda zachovává glejtovník podmínky jemu uložené. Provedení jest

[98]) I padá de lege lata, co uvádí Kleinschrod l. c. p. 218 a Jenull, IV., p. 211.

[99]) Event. hned při publikaci glejtu obviněnému, jsou-li v glejtu podmínky, nad jichž zachováním má bdíti policie od vkročení obviněného na území našeho státu.

věcí policie.[100]) Zpravení policie a zmíněné dožádání jest arci nutné, neboť vyšetřující soudce, nemaje svého výkonného aparátu, nemá sám jinak technické možnosti kontrolovati obviněného, chová-li se glejtovně. Jinak ale, opakuji, vyšetřující soudce nemá práva ukládati obviněnému nějakých výminek.[101])

Glejt jest pro obviněného magna charta. Zatykač vydaný radní komorou sluší odvolati po návratu obviněného z ciziny v dosah naší moci státní. Obviněný nesmí býti vzat do vazby, chová-li se glejtovně, ani nemůže býti na něho vydán rozkaz postavovací podle § 175 tr. ř. bez obsílky. Kdyby ale obviněný neuposlechl obeslání k soudu, pak by glejt porušil (§ 420 tr. ř.) a potom nebylo by ovšem závady vydati na něho rozkaz postavovací. Jinak ale glejt, ač toliko akt správní, odnímá vyšetřujícímu soudci právo uvaliti vazbu, právo to soudci trestním řádem i ústavou svěřené.

13. O formě bezpečného průvodu nemá trestní řád výslovného ustanovení. Pro obviněného jest glejt důležitou listinou průvodní, neboť mu skýtá ochranu před účinkem vydaného naň zatykače. Podle toho řídí se forma glejtu (Geleitsbrief).[102]) Z listiny glejtu musí býti patrna osoba, jíž se uděluje, v které věci se tak stalo za jakých výminek, zejména i jaký účinek má bezpečný glejt.[103])

---

[100]) Glejtovníka nutno jest dáti pozorovati civilní stráží.

[101]) V praxi řešila se tato otázka: Obviněný po výslechu a poučení podle § 420 tr. ř. prohlásil, že se bude zdržovati ve svém bydlišti v Praze, že ale bude v neděli pobývati ve své vile mimo Prahu. Vyšetřující soudce vzal toto ohlášení pobytu na vědomí. Veřejný žalobce ale si stěžoval do tohoto opatření (§ 113 tr. ř.) a domáhal se toho, aby vyšetřující soudce nařídil, že se obviněný musí zdržovati jen v Praze, t. j. ve svém bydlišti. Druhá instance ale stížnost tu zamítla správně poukazujíc, že všeobecné zákonné podmínky podle § 420 tr. ř. mluví jen o pobytu, nikoliv o bydlišti a nepřičiní-li ministr spravedlnosti jako zvláštní podmínku, že se obviněný musí zdržovati jedině ve svém bydlišti, pak že vyšetř. soudce ze své moci takovou výminku přičiniti nemůže.

[102]) Srov. formuláře: Heil, Judex et defensor Cap. II., § 23, u Pittmanna, Handbuch III., 1824, p. 243.

[103]) Posledně udělený glejt v roce 1926 zněl: Ministerstvo spravedlnosti povoluje výnosem ze dne 22. prosince 1926 č. 50631/26 obviněnému F. G. ohledně trestního řízení, které jest proti němu u zem. trest. soudu v Praze pod čj. Tk XIX 8827/26 zavedeno, bezpečný průvod s účiny podle § 419 tr. ř. pod podmínkami § 420 tr. ř. a zejména pod podmínkou, že předem a včas ohlásil vyšetřujícímu soudci zem. trest. soudu v Praze svůj vstup na území ČSR., jakož i svůj příjezd do Prahy, že se hned, jak na hranicích, tak na nádraží v Praze ohlásí policejnímu úředníku a že bezodkladně bez průvodu a bez jakékoliv předchozí do-

V. Právní základ glejtu.

14. Nepřítomný neb uprchlý obviněný nabízí své dostavení k soudu s výminkou, bude-li mu přislíbeno, že bude prost vazby. Ministr spravedlnosti nabídku přijímá s výminkou, že obviněný splní určité podmínky a zabezpečuje mu, že zůstane prost vazby vyšetřovací. Obě tyto premisy svádějí k závěru, že jde o smlouvu. Nelze však upříti, dí náš Storch (Říz. II., p. 44, pozn. 3 a Vyručení, p. 111, pozn. 8), že se tu skutečně děje smlouvání mezi justiční správou a obviněným o podmínkách, za kterých tento jest ochoten se dostaviti k řízení trestnímu. Obviněný má ovšem vždy povinnost dostaviti se k soudu a lze splnění této povinnosti vymáhati na něm prostředky donucovacími (§ 174, 175 r. ř.), ale obviněný, kterýž uprchl a je mimo dosah naší moci soudní, může podrobení se této moci činiti závislým na tom, když mu bude poskytnuto jistých výhod, které by mu jinak nepříslušely. Dosti blízek tomuto názoru jest už Carpzow, který ve své »Practica nova imperialis saxonica rerum criminalium (pars III., qu 112, 74) při bezpečném průvodu mluví o »vis ac efficatia obligationis, quae contracta neutiquam violari debet« a shledává v poskytnutí bezpečného průvodu ne-li samu smlouvu, přece alespoň podobu smlouvy, vykládaje: »habet enim securitatis promissio se instar pacti, quia est duorum, scil. concedentis et accipientis in idem placitum. Utergo pactum contrahentes obligat, nec altera parte ab eo recedere fas est: ita nec concedenti soli a promissa securitate resilire licebit.« Zcela určitě a za pravou smlouvu (ein wahrer Vertrag) prohlašuje glejt Kleinschrod (l. c. p. 141), též Abegg (Lehrbuch des gem. Krim. Prozesses, 1833, p. 130) rovněž Tittmann (l. c. p. 247) a Planck (l. c. p. 278). Podle tohoto názoru zakládá se tedy glejt na smlouvě, kterouž ovšem nelze zařaditi do žádné kategorie smluv práva soukromého, kteráž ale má

---

hody neb porady s kteroukoliv osobou odebéře se z pražského nádraží k vyšetřujícímu soudci na Pankráci a že vůbec nijakým způsobem nebude hleděti vyšetřování mařiti. Bezpečný průvod ten pozbude účinku, jestliže F. G. se nedostaví k vyšetř. soudci do 14 dnů od té doby, kdy bude vyrozumění o tomto výnosu doručeno jeho vykázanému obhájci, aneb poruší-li F. G. povinnosti uložené mu § 420 tr. ř., zejména kdyby nesplnil shora uvedené podmínky.

přec svým základem, obsahem i formou povahu smlouvy soukromoprávné, lépe však smlouvy procesní, které přičítá novější doktrina povahu veřejnoprávní.[104])

Proti pojímání glejtu jako smlouvy vystupují Zachariae (l. c. p. 130), Ulmann (l. c. p. 452) a S. Mayer (Com. III., p. 583) prohlašujíce bezpečný průvod za akt moci soudcovské, jak tomu bylo v právu obecném. De lege lata vidí ale S. Mayer správně v glejtu akt nejvyšší justiční správy. Jiný názor spatřuje v povolení bezpečného průvodu skutek milosti panovníka, jenž jej sám udílí,[105]) ale už Zachariae, Ullmann i S. Mayer zavrhují tento názor jako ničím neodůvodněný.[106])

Správným zdá se mi do jisté míry náhled Jenullův (IV. p. 209) o dvojí správní stránce glejtu. Týž dovozuje, že se bezpečný glejt jeví jako smlouva, hledíme-li k e způsobu jeho nabytí, naproti tomu, máme-li na zřeteli jeho účinek, pak že glejt jest zvláštní výsadou (eine Art von Privilegium). Sluší uznati, opakuji se Storchem, že se tu vskutku děje jakési smlouvání o povolení a přijetí bezpečného průvodu, a to tím spíše, když zákon ani blíže nenaznačil, kdy musí, resp. může býti glejt povolen, na rozdíl od vyručení, při němž otázka, má-li v určitém případě toto místa čili nic, není předmětem smlouvání. Také stanovení »zvláštních podmínek« způsobuje, že se procesní právní poměr obviněného a soudu řídí také obsahem glejtu. Zato práva a povinnosti glejtem založená jsou vždy povahy čistě veřejnoprávní. Hledíme-li dále na glejt pod zorným úhlem jeho účinku, jeví se nám ne sice jako výsada, nýbrž jako výjimečný procesní prostředek k zabezpečení přítomnosti obviněného v řízení trestním bez vazby. Kdy má býti sáhnuto k tomuto vyjimečnému prostředku velí účel řízení trestního. Proto také jen soud má býti pověřen zákonem udíleti glejt ze své moci soudcovské. S postavením a působností soudu nesrovnává se, aby snad činil smlouvy s obviněným ve věci

[104]) Srov. Sorch, Vyručení p. 110; Bülow, Die Lehre von den Prozesseinreden und die Prozessvoraussetzungen, 1868, p. 1—4.

[105]) Jako na př. podle § 417 bavorského tr. ř. z roku 1813, čl. 172 würtemberského tr. ř. z roku 1843 a čl. 308 osnovy bavorského tr. ř. z roku 1851.

[106]) Srov. Damhouder, Practica rerum crim., Cap. XXVI., p. 2.

zasahující v samo řízení trestní.[107]) Soud maje rozhodnouti o žádosti obviněného za glejt, rozhodne o ní jednostranně, autoritativně. A tak dospíváme k tomu, že glejt de lege ferenda jest aktem moci soudcovské.

VI. Unifikace čsl. řízení trestního a glejt.

15. Bude-li připravovaná osnova čsl. trestního řádu eklektická, jak to prohlásil dr. Ráth (Právný Obzor III., 1920, sešit 4.), pak se její tvůrci budou musiti ve příčině naší otázky rozhodnouti, zda se v osnově přikloní ke stanovisku Glaserova trest. řádu či k hledisku zák. čl. XXXIII. z roku 1896 a vojenského trest. řádu z roku 1912. Uvedli jsme již shora, že jen trestní řád z roku 1873 platný v zemích historických zná instituci glejtu. Kdyby po jeho vzoru pojata byla ustanovení o bezpečném průvodu i do čsl. tr. řádu, jakž činí německá osnova z roku 1908 a též obě polské osnovy z let 1924 a 1926, pak by se doporučovalo toto:

a) Předpisy o glejtu buďtež systematicky zařazeny do kapitoly obsahující ustanovení o vazbě procesní, jakožto výjimka z nich.

b) Udělení glejtu budiž přikázáno do výlučné příslušnosti soudu ve věci jednajícího, jakožto akt moci soudcovské.

c) Subjektem glejtu buď výslovně označen jen ten obviněný, který dlí za hranicemi státu.

d) O kauci budiž expressio verbis stanoveno, že propadá, poruší-li obviněný vlastní vinou některou z podmínek, a že se uvolní, zanikne-li glejt sám sebou.

Než tímto námětem nikterak nechci prejudikovati vlastní odpověď, má-li býti glejt čsl. trestním řádem přijat či vynechán. Naopak. Proti instituci glejtu uvádím tyto důvody:

aa) Z příčin kriminálně-politických není v naší době ústavu glejtu zapotřebí. Případy, kdy jest nemožno dostihnouti uprchlého pachatele, náležejí při nynější takořka mezinárodně sorganisované policejní činnosti pátrací, k úkazům čím dále tím řidčeji se vyskytujícím. Stejně extradiční smlouvy napomáhají k urychlenému získání přítomnosti obviněného v řízení trestním (viz na př. přímý styk extradiční

[107]) Srov. Storch, Vyručení, p. 108.

s Rakouskem). Je-li vyloučeno, aby se glejt udílel osobám, skrývajícím se v dosahu naší moci státní, neboť by to bylo sankcionováním nedostatečnosti policejní moci vnitrostátní, platí totéž mutatis mutandis o poměrech mezistátních.

bb) Glejt ve svém účinku jest příliš velikým privilegiem uprchlého obviněného v poměru jak k ostatním spoluobčanům, tak zejména k event. spoluobviněným. Značí výjimku nedemokratickou a nesociální. Každý tuzemský občan jest pod sankcí předvedení povinen dostaviti se k soudu, na tuzemského občana možno uvaliti řádnou vazbu vyšetřovací z důvodů §§ 175 čís. 1—4 a 180 I. tr. ř., kdežto na uprchlého glejtovníka nejen že se nemůže uvaliti vazba, když tu jsou důvody v § 175 tr. ř. označené, nýbrž nesmí se tak učiniti ani tenkráte, byla-li by na místě vazba obligatorní podle § 180 II. tr. ř. Zvlášť ale v očích spoluobviněného, ve vazbě drženého jeví se glejtovník jako obdařený, neprávem privilegovaný za to, že uprchl, a tedy že se vymkl faktické pravomoci soudní svého státu. Dlužno uvážiti dále, že útěk do ciziny, skrývání se, pobyt i návrat vesměs na vlastní náklad, vyžaduje značných peněžitých prostředků, jichž méně situovaný občan nemůže vynaložiti, aby získal možnost hájiti se na svobodě.

cc) S postavením soudu a s výsostnými právy státu se nesrovnává, aby »sjednával smlouvy« s uprchlým obviněným, lépe řečeno, aby činil jemu ústupky ničím jiným neodůvodněné než tím, že obviněný jest t. č. mimo dosah tuzemské moci státní.

Než slyším už pronášeti námitky dvě. Předně, že škrtnutím instituce glejtu zbavujeme obviněného možnosti vyhnouti se vazbě, nejkrajnějšímu to a jeho se nejtížeji dotýkajícímu prostředku k zabezpečení přítomnosti v řízení trestním, ač glejtem lze téhož účelu dosáhnouti. Za druhé, že glejt byl už ve starém českém právu prostředkem k zabezpečení osobní volnosti a k vyloučení vazby zhusta užívaným.[108]) Žádná ale z těchto námitek, tuším, neobstojí při srovnání s důvody proti glejtu shora uvedenými, jež nám ukázaly, že instituce glejtu není v moderní době opodstatněnou ani nutností, ani užitečností, ani vhodností.

---

[108]) Srov. Storch, Vyručení, p. 46.

16. Už Lohsing (l. c. 1912 p. 293) odpovídal kladně na otázku, může-li býti udělen glejt toliko za účelem osobního svědectví v tuzemsku. Trestní řád v § 419 připouští glejt pro každého obviněného nepřítomného neb uprchlého, jenž prohlásí ochotu dostaviti se k soudu. Lohsing usuzuje, že nelze z tohoto zákonného ustanovení vyčísti obmezení na případ, aby se obviněný dostavil »jako obviněný« v trestní věci proti němu zahájené, a že tedy jest možno, aby osoba, proti níž jest v běhu trestní řízení, dostavila se »jako svědek« v jiné trestní věci. S argumentací Lohsingovou sice nesouhlasím, neboť z ú č e l u glejtu plyne jasně, že zákonodárce pomýšlel glejtem umožniti skončení trestní věci proti obviněnému, jenž prchl (viz nadpis hlavy XXIV.). Přes to ale extensivním výkladem i per analogiam možno užíti předpisů § 419, 420 tr. ř. pro obviněného, jenž by nabídl své dostavení ke svědectví, jehož bylo by krajně třeba při tom kterém trestním procesu. Nevím, došlo-li snad k praktickému případu, o němž je tu řeč. Tolik ale jest jisto, že u nás není už zapotřebí sahati k podobnému opatření, ježto naše extradiční smlouvy pamatují na uvedené případy. Na př. čl. 15 čís. 2. smlouvy mezi RČS. a říší německou z 8. V. 1922 (č. 230/1923) stanoví, že svědek a znalec kamkoli příslušný, jenž se dobrovolně dostaví do státu dožadujícího, nesmí býti, pokud jest na území tohoto státu, v žádném případě trestně stihán pro trestný čin dříve spáchaný, ani že nesmí býti vzat do vazby z jiného právního důvodu, který před tím nastal. Čl. 61 smlouvy s SHS. ze 17. III. 1923 (č. 146 z r. 1924) dodává, že výhoda pozbývá účinnosti, neopustí-li svědek neb znalec území státu ve 48 hodinách, jakmile jeho přítomnosti nebude u soudu zapotřebí. Lhůtu 3denní obsahuje čl. 17 odst. 3. úmluvy s král. bulharským z 15. V. 1926 (čís. 59/1927), čl. 17 odst. 3. úmluvy s republikou Estonskou ze 17. VII. 1926 (čís. 133/1927), čl. 16 odst. 3, 4, úmluvy s král. rumunským (čís. 172/1926), čl. 52, i 1, smlouvy s rep. polskou ze 6. III. 1925 (čís. 5/1926). Úmluva s král. italským (čís. 126/1926) mluví ve čl. 15 odst. 4. »o době nutné«.

A tak i tato ustanovení řadí se k důvodům proti instituci bezpečného průvodu, jehož v novodobém řízení trestním není už zapotřebí vůbec.